

Что делает героя героем?

История из Зоара об Аврааме, история Раши о Якове и история Ребе о рабби Шимоне бар Йохане. Что общего у этих историй? И какой общий знаменатель сделал их вечными еврейскими героями?

Еврейское озарение

Знакомство с учением Ребе

ТОЛДОТ

Берешит

לעילוי נשמת אמנו וזקנתנו
האשה החשובה מצויינת במדותיה
בעלת מסירות נפש
מרת דבורה ע"ה גרינברג
בת הרה"ח ר' אהרון מענדל

נפטרה אור ליום ג' - כ"א מנחם אב תשפ"ג

В память о нашей маме и бабушке

Дворе Гринберг

Дочери раввина Аарона Мендела Хазана

*Она жертвовала собой ради еврейства
Покинула этот мир 21 менахем ава 5783*

For sponsorship opportunities, email info@jewishinsights.org

Published and Copyright 2024 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5785 - 2024

Founded in 2008 in memory of Rabbi Gabi and Rivky Holtzberg OB"М
Shluchim of the Rebbe to Mumbai India

А. Утраченная слава

ПЕРВОИСТОЧНИК 1 Берешит, 28:10

И вышел Яков из Беэр-Шевы и пошел в Харан. וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעַר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה.

ПЕРВОИСТОЧНИК 2 Мидраш раба

«И вышел Яков»: был ли он единственным, кто покинул город? Многие погонщики ослов и верблюдов тоже покинули город; А Тора утверждает: «И вышел Яков»? Рабби Азарья, от имени рабби Йеуды, сына рабби Симона, что пока праведник в городе, он его луч и великолепие. Когда же он уходит оттуда, исчезают эти луч и великолепие.

וַיֵּצֵא: וְכִי לֹא יָצָא מִשָּׁם אֶלָּא הוּא?
וְהָרִי פָּמָה חֲמָרִים וְכַמָּה גַמְלִים
יָצְאוּ! וְאַתָּה אוֹמֵר: וַיֵּצֵא יַעֲקֹב?...
רַבִּי עֲזַרְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בֶּר
סִימֹן אָמַר: בְּזִמְן שֶׁהַצְּדִיק בָּעִיר
הוּא זִיוָה הוּא הַדְרָה. יָצָא מִשָּׁם –
פָּנָה זִיוָה פָּנָה הַדְרָה.

Ребе

Что насчет Ицхака и Ривки?

Что касается ухода Якова, Раши пишет: «Следовало бы написать лишь: “И вышел Яков из Харана”, но зачем упоминать о том, что он “пошел”? Это учит нас, что уход праведника из места оставляет отпечаток, ибо, когда праведник находится в городе, он его красота, он его луч, он его великолепие. Когда же он уходит оттуда, исчезают красота, луч и великолепие. Так и со стихом (Рут, 1:7): “И она вышла из места», в котором говорится о Наоми и Рут».

“ויצא יעקב גו” כותב רש”י “לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה. וכן ותצא¹ מן המקום האמור בנעמי ורות.”

Комментаторы задаются одним и тем же вопросом: как можно утверждать, что уход Яакова из Беэр-Шевы оставляет город без «красоты, луча и великолепия», в то время как в нем остаются его праведные родители, Ицхак и Ривка?

וצריך להבין - קושיא ששואלים גם כל המפרשים שראיתי - כיצד שייך לומר שעל ידי יציאת יעקב מבאר שבע "פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", בה בשעה שיצחק ורבקה (הוריו ומחנכיו כו' של יעקב) נמצאים בעיר!?

ПЕРВОИСТОЧНИК 3 Мидраш раба

Понятно, что там (в случае с Рут) была только одна праведница, но ведь здесь были и Ицхак, и Ривка. Рабби Азарья от имени рабби Симона ответил: «Не сравнима заслуга одного праведника с заслугой двух праведников».

ניחא שם (במגילת רות) לא היתה שם אלא אותה הצדקת בלבד, אבל כאן היו יצחק ורבקה? רבי עזריה בשם רבי סימון אמר: לא דומה זכותו של צדיק אחד לזכות של שני צדיקים.

Ребе

И хотя комментаторы приводят возражение мидраша («Понятно, что там (в случае с Рут) была только одна праведница, но ведь здесь были и Ицхак, и Ривка»), на которое затем дают ответ («Не сравнима заслуга одного праведника с заслугой двух праведников»), мнение Раши («исчезают красота, луч и великолепие») включает сказанное в начале его комментария («уход праведника из места оставляет отпечаток») об уходе одного праведника, а также обретает дополнительный смысл - («исчезают красота, луч и великолепие») всё полностью исчезло.

ואף שהמפרשים מביאים את התירוץ שבמדרש: "ניחא דתמן (ברות) לא היתה שם אלא אותה הצדקת בלבד, אלא הכא דהוי יצחק ורבקה", ומתרץ, "לא דומה זכותו של צדיק אחד לזכותו של שני צדיקים"³ - הרי: לשון רש"י הוא "פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", היינו, לא רק כמו שכתוב בתחלת פירושו "שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם", מכיון שיצא צדיק אחד, אלא יתירה מזה, "פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", שנסתלק לגמרי!?

של ג' צדיקים (גם יעקב).

(2) וברות רבה: ברם הכא לא הוה יצחק תמן (בתמי').
(3) ובגדר'ד - שאינו דומה זכותם של שני צדיקים (יצחק ורבקה) לזכותם

Б. Молодой и вовлеченный

Ребе

Ицхак и Ривка и местное сообщество

Слова Раши («ушел оттуда - исчезли красота, луч и великолепие», хотя после его ухода остались Ицхак и Ривка) можно объяснить по-простому:

В продолжении этого повествования - завершения которого ждет пятилетний ребенок - употребляется выражение «Б-г Ицхака». Раши объясняет: «Хотя мы не находим в Писании, чтобы Всевышний связывал Свое имя с праведниками при их жизни... здесь Он связал Свое имя с Ицхаком, потому что его глаза ослепли и он был заперт в доме, и был будто мертвый, и злое начало покинуло его».

Кто был на улицах?

И поскольку это так, пятилетнему ребенку не трудно понять, как уход Якова из города привел к исчезновению «красоты...», когда там остался его отец. Ведь после того, как Ицхак оказался «дома взаперти», уже не было контакта с городажанами, чтобы нести им духовный свет и сияние, равно как не разрасталась и слава о нем из-за проживания в городе, поскольку его не видели идущим по городским улицам.

מה שכתב רש"י "יצא משם, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", אף שלאחרי יציאתו נשארו יצחק ורבקה - יש לומר בפשטות:

בהמשך הכתובים דענין זה - שהבן חמש ממתין עד לסיום הענין - נאמר הלשון "אלקי יצחק"⁴, ומפרש רש"י: "אף על פי שלא מצינו במקרא שייחד הקב"ה שמו על הצדיקים בחייהם לכתוב אלקי פלוני... כאן ייחד שמו על יצחק, לפי שכהו עיניו וכלוא בבית, והרי הוא כמת, ויצר הרע פסק ממנו".

ומכיון שכן, שוב לא קשה להבן-חמש היתכן שיציאת יעקב מן העיר גרמה ש"פנה הודה כו", כשנשאר שם יצחק - שהרי, לאחרי שיצחק "כלוא בבית", אינו בא במגע עם אנשי העיר שיוכל להקרין עליהם מאורו וזיוו כו', וגם לא ניתוסף כבוד על ידי ישיבתו בעיר, מכיון שלא רואים אותו להלך בחוצות העיר.

Что же касается Ривки, то помимо общего взгляда «вся слава дочери царской внутри», она постоянно находилась рядом с Ицхаком, ведь из-за слепоты он не мог обходиться сам и нуждался в постоянном сопровождении. И Ривка выполняла все как часть своих обязанностей праведной жены.

Таким образом, единственным из трех праведников (Ицхака, Ривки и Якова), кто ходил по городу (после того как Ицхак ослеп) – это Яков. По пути из отцовского дома в дом учения Шема и Эвера (и обратно) он проходил через город, и таким образом контактировал с его жителями, оказывая на них настолько сильное влияние, что стал «красотой, лучом и великолепием» города. Он (Яков) один, и поэтому когда «вышел оттуда» – «исчезли красота, луч и великолепие» – именно «исчезли», т.е. полностью удалились в есте с ним.

בנוגע לרבקה - הרי, נוסף לכללות הענין ד"כל כבודה בת מלך פנימה"⁵, היתה צריכה להמצא במשך כל הזמן במחיצתו של יצחק, דמכיון ש"כהו עיניו", לא היה יכול להסתדר לבד, אלא הוצרך שמישהו יהיה במחיצתו על כל צעד ושעל, וזאת - עשתה רבקה⁶, כחלק מתפקידה כאשה כשרה כו'.

ונמצא, שהיחידי מבין שלשת הצדיקים (יצחק רבקה ויעקב) שהיה מתהלך גם בעיר (לאחרי שכהו עיניו של יצחק) - הוא יעקב, שבלכתו מבית אביו ללמוד תורה בבית מדרשם של שם ועבר (וכן מבית המדרש לבית אביו כו'), הוצרך לעבור בתוך העיר, ובמילא, היה בא במגע עם אנשי העיר, ופעל עליהם כו', עד כדי כך, ש"הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה", הוא (יעקב) בלבד, ולכן, כש"יצא משם" - "פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", "פנה" דייקא, שנסתלק לגמרי.

משיחת שבת פרשת ויצא, ז' כסלו, ה'תשמ"ח.
רשימת השומעים בלתי מוגה.

תורת מנחם ה'תשמ"ח ח"א ע' 955.

באופן אישי – לא היה יכול להנתן לעבד סתם, ולכן, מסתבר בפשטות שעשתה זאת רבקה.

(5) תהלים מו, יד. הובא ברמב"ם הל' אישות פי"ג סה"א.
(6) שהרי לא מצינו שהי' ליצחק עבד כמו אליעזר, "זקן ביתו המושל בכל אשר לו" (חיי שרה, כד, ב), ובמילא תפקיד חשוב כזה – לשפל ביצחק

В. Родословная Ноаха

ПЕРВОИСТОЧНИК 4 Берешит, 6:9

Вот родословная Ноаха: Ноах был человеком праведным, непорочным в своих поколениях; с Б-гом ходил Ноах.

אֱלֹהֵי תוֹלְדֹת נֹחַ אִישׁ צַדִּיק
תָּמִים הָיָה בְּדִרְתּוֹ אֶת־הָאֱלֹהִים
הִתְהַלְכִי־נֹחַ:

ПЕРВОИСТОЧНИК 5 Зоар

«Непорочным был в своих поколениях»: но в более поздних поколениях он не считался бы таковым. Как например, в поколении Авраама, в поколении Моше и в поколении Давида.

תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו: אֲבָל בְּדוֹרוֹת
הַמְּאוֹחָרִים אֵינוֹ נִחְשָׁב לְכֻלּוֹם.
כְּמוֹ דוֹרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, דוֹרוֹ שֶׁל
מֹשֶׁה וְדוֹרוֹ שֶׁל דָּוִד."

ПЕРВОИСТОЧНИК 6 Раши

«В своих поколениях»: в своем поколении он был праведным, но если бы был в поколении Авраама, то не считал я бы таковым.

בְּדוֹרוֹתָיו: לְפִי דוֹרוֹ הָיָה צַדִּיק
וְאֵלּוֹ הָיָה בְּדוֹרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם לֹא
הָיָה נִחְשָׁב לְכֻלּוֹם.

ПЕРВОИСТОЧНИК 7 Ницуцей Зоар, Ноах 13

Требует некоторого пояснения то, почему говорится «если бы был в поколении Авраама». Аведь Ноахна самом деле жил в этом поколении - он умер на 58-м году жизни Авраама.

וּקְצַת צָרִיף עֵיוֹן, מָה שֶׁנִּקְטָו
אֶלְמָלִי הָיָה בְּדוֹרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם,
הָרִי בְּאֵמַת הָיָה בְּדוֹרוֹ - שֶׁנֶּחַ מֵת
בְּשָׁנַת נ"ח לְחַיֵּי אַבְרָהָם.

Ребе

Обычная причина

Объяснение согласно прямому смыслу Писания.

В начале главы Лех леха Раши объясняет: «Иди для себя - для твоей пользы и блага, и там Я сделаю тебя великим народом, а здесь ты не удостоишься детей, и еще - Я сделаю известным твою сущность в мире».

И исходя из этого ясно, что до исполнения обещания «сделаю известным твою сущность в мире», мир не знал о величии Авраама, и в то время знали, что «человек праведный, непорочный» - это Ноах. И поэтому невозможно сказать, что в том состоянии (до того как сущность Авраама стала известна миру) Ноах «не считался бы таковым».

Лишь после исполнения обещания «сделаю известным твою сущность в мире», когда величие Авраама стало известно миру, тогда можно сказать, что по сравнению с уровнем Авраама, Ноах «не считался бы таковым».

И поскольку «сделаю известным твою сущность в мире» произошло только после осуществления «иди из земли твоей и родины твоей», когда Аврааму было семьдесят пять лет (как написано «Аврааму было семьдесят пять лет, когда он вышел из Харана»), понятно, почему Раши говорит «если бы он был в поколении Авраама, он не считался бы таковым». Потому что известность пришла к Аврааму через несколько

הביאור בזה על פי פשוטו של מקרא:

בתחילת פרשת לך לך מפרש רש"י: "לך לך - להנאתך ולטובתך, ושם אעשך לגוי גדול, וכאן אי אתה זוכה לבנים, ועוד שאודיע טבעך בעולם".

ועל פי זה מובן, שלפני שהיה ה"להודיע טבעך בעולם", העולם לא ידע מהגדלות של אברהם, ובאותו זמן ידעו שה"איש צדיק תמים" הוא - נח, ובמילא אי אפשר לומר שבאותו מעמד ומצב (לפני שטבעו של אברהם נודע בעולם), נח "לא היה נחשב לכלום".

רק לאחר שהיה ה"להודיע טבעך בעולם", כשהתפרסם בעולם הגדולה של אברהם, אז אפשר לומר שלגבי הדרגה של אברהם, נח "לא היה נחשב לכלום",

וכיון שה"להודיע טבעך בעולם" קרה רק כשהתרחש "לך לך מארצך וממולדתך וגו'" שזה קרה כשאברהם היה בן שבעים וחמש שנה, (כמו שכתוב "ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן"), מובן מה שרש"י אומר ש"אילו הי' בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום", כי ה"להודיע טבעך בעולם" היה כמה וכמה שנים לאחר מיתת נח. כיון שאברהם היה בן חמישים ושמונה במות נוח, וה"להודיע טבעך בעולם"

лет после смерти Ноаха. Аврааму было пятьдесят восемь лет, когда умер Ноах, а обещание «сделаю известным твою сущность в мире» осуществилось, когда ему было семьдесят пять лет. В частности, в хасидизме объясняется, что служение Авраама «и души, которые они создали в Харане» не получило постоянства и продолжения. Основное же - это служение, которое он стал нести после с наступлением семидесяти пяти лет. Отсюда понятно, что «поколение Авраама» берет свое начало только с этого момента.

Таким образом, становится понятно высказывание Зоара о том, что если бы Ноах был в «поколении Авраама», когда тому было семьдесят пять лет, он «не считался бы» праведным.

היה כשהוא היה בן שבעים וחמש שנה. ובפרט על פי המבואר בחסידות בכמה מקומות, שעבודת אברהם בהיותו בחרן "ואת הנפש אשר עשו בחרן" לא היה לה קיום והמשך, ועיקר עבודת אברהם העבודה שהיה לה קיום והמשך, היא העבודה שהוא עשה לאחר שהוא נהיה בן שבעים וחמש שנה, שמזה מובן, שרק אז התחיל "דור אברהם".

ועל פי זה מובן מה שכתוב בזהר, שאילו נח היה ב"דור אברהם" כשהוא היה בן שבעים וחמש שנה, הוא "אינו נחשב לכולם".

משיחת מוצאי שבת קודש פרשת נח,
ה'תשמ"א, הנחת השומעים בלתי מוגה
שיחות קודש, תשמ"א, חלק א', עמוד 309

Г. Всеобщее освобождение?

ПЕРВОИСТОЧНИК 8 Берешит, 25:19

И сказал Хизкия от имени рабби Ирмии от имени рабби Шимона бен Йохая: «Я могу освободить весь мир от суда».

וְאָמַר חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יִרְמְיָהּ
מִשׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָי: יְכוּל
אֲנִי לְפַטֹּר אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ מִן
הַדֵּיּוֹן.

Ребе

Рабби Шимон бар Йохай сказал: «Я могу освободить весь мир от суда». И вот, если общество останется испорченным, не дай Б-г, после того как рабби Шимон освободил его от суда, то этот мудрец не сделает им тем самым добра...

Алтер Ребе объясняет в Тании (об этом также говорится в книгах по этике), что поскольку наказание осуществляется согласно Закону милосердия, само собой разумеется, что за счет него мы приобретаем гораздо больше, чем теряем.

Алтер Ребе в Игерет а-Кодеш уподобляет понятие наказания царскому сыну, который испачкался, и царь хочет помыть

его и очистить, чтобы он мог вернуться и быть вместе с царем. Чтобы очистить грязь, иногда достаточно холодной воды, иногда нужна горячая вода, а иногда нужно мыть более горячей водой... что в тот момент кажется наказанием, но понятно просто, что награда, которая приходит через это, намного выше - что принц может вернуться к царю в чистом и святом состоянии.

רבי שמעון בר יוחאי אמר וגילה:
"יכולני לפטור את כל העולם מן הדין".
והנה, באם הציבור נשאר בקלקולו חס
ושלום לאחר שרבי שמעון פוטר אותו
מן הדין, רבי שמעון בר יוחאי לא עושה
להם טובה בכך...

אדמו"ר הזקן מבאר בתניא, וכפי שגם
כתוב בספרי מוסר, שמכיון שהעונש
הוא על פי תורת חסד, מובן מאליו שעל
ידי העונש מרוויחים הרבה יותר.

אדמו"ר הזקן באגרת הקודש ממשיל את
המושג של עונש, לבן מלך שהתלכלך,
והמלך רוצה לשטוף אותו ולנקות אותו,
כדי שהוא יוכל לחזור ולהיות יחד עם
המלך.

בשביל לנקות את הלכלוך, לעתים
מספיק מים קרים, לעתים מים חמים,
ולפעמים צריך שטיפה במים יותר
חמים... שבאותו רגע זה נראה כמו
עונש, אך מובן בפשטות שהשכר
שמגיע על ידי זה, הוא נעלה הרבה
יותר. שהנסיך יכול לחזור להיות עם
המלך באופן טהור וקדוש.

Возникает вопрос: если рабби Шимон бар Йохай говорит, что сможет предотвратить наказание, то фактически он предотвращает и то, что приобретают за счет наказания (очищение от грязи и возможность единения со Всевышним). И если это верно, то в чем выражается благо, которое несет нам рабби Шимон?

Объяснение таково: когда рабби Шимон бар Йохай говорит, что может совершить великое дело - освободить мир от суда, понятно, что очищение, которое происходит через суд, произойдет другим путем - не через наказание и не через страдания (как мы говорим в молитве каждый день), а тем способом, которым это делает рабби Шимон бар Йохай...

Рабби Шимон бар Йохай раскрыл «источники великой бездны», и «окна небесные растворились», так что тайны Торы изливались как дождь, и это повлияло даже на детей с улицы, что и их достигли эти знания...

И благодаря его заслугам, его наследию, его поведение и его влиянию, он естественным образом меняет поведение общества отныне и впредь.

נשאלת השאלה: מכיון שרבי שמעון בר יוחאי אומר שהוא יכול למנוע את העונש, אז בעצם הוא גם מונע גם את מה שמרוויחים על ידי העונש - (הנקיון של הלכלוך, והאפשרות של איחוד עם הקב"ה). ובאם כן, במה מתבטאת הטובה שעושה רבי שמעון?

והביאור הוא: בשעה שרבי שמעון בר יוחאי אומר שהוא יכול לפעול דבר גדול - לפטור את העולם ממדת הדין, מובן שהנקיון שנפעל על ידי מדת הדין, יפעל בצורה אחרת שלא על ידי עונש ולא על ידי יסורים (כפי שאומרים בתפילה בכל יום), אלא באופן שרבי שמעון בר יוחאי עושה זאת...

רבי שמעון בר יוחאי פתח את מעיינות תהום רבה, וארובות השמים נפתחו, עד שרזי תורה נשפכו כמו גשם שנשפך מהשמים וממעיינות התהום, וזה פעל גם על התינוקות מהרחוב שגם הם ילמדו...

ועל ידי הזכות שלו, התורה שלו, ההנהגה שלו, וההשפעה שלו, הוא בדרך ממילא משנה את ההנהגה של הציבור מכאן ולהבא.

משיחת ל"ג בעומר ה'תש"מ, רשימת

השומעים בלתי מוגה

שיחות קודש ה'תש"מ, חלק ג' עמוד 35